

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ochrana pověsti právnické osoby před neoprávněným zásahem

Pověst je velmi významná hodnota podnikatele, která souvisí s jeho podnikatelskou činností, která je dlouhou dobu podnikatelem tvořena, a proto by měla být i garantována její ochrana. Ochrana pověsti jako název právnické osoby má povahu osobního práva právnické osoby, jež působí erga omnes, a které jsou právnickým osobám přiznávány zákonem. Ustanovení § 135 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen "občanský zákoník"), upravuje jednak neoprávněný zásah do práva k názvu právnické osoby, zpochybněním tohoto práva a v neposlední řadě též ochranu proti zásahu do pověsti právnické osoby. Mezi žalobní nároky právnické osoby, které právnická osoba může uplatnit, patří nárok odstraňovací (lat. restitutio in integrum) spočívající v odstranění následku závadného stavu, druhým nárokem je žaloba na zdržení se (lat. actio negatoria), jež má za následek upuštění od neoprávněného zásahu, přičemž lze oba nároky uplatňovat současně.

Presumpce poctivosti

Právnická osoba má právo na ochranu nikoliv jen před zásahem do její pověsti ale též před zásahem do jejího soukromí. Právnické osobě coby uměle vytvořené entitě občanský zákoník přiznává právní osobnost, případně ji zákon právnické osobě uzná, a současně může nabývat práv a povinností, jež se slučují s její právní povahou.[1] Pověst obsahuje nejen morální ale i kvalitativní rysy charakterizující právnickou osobu, a to z ekonomického hlediska, jež přispívá k upevnování své pozice na trhu, avšak toto právo ze své povahy není možno jednoznačně ocenit penězi, je tedy nezcizitelné a nepřevoditelné. Na základě těchto vlastností je právnická osoba hodnocena a přijímána společností, přičemž se uplatní presumpce poctivosti, tzn. že právnická osoba má dobrou pověst do té doby, dokud není proveden úspěšně důkaz opaku. Podle tohoto hlediska se hodnotí i neoprávněnost zásahu do dobré pověsti právnické osoby. Počátek ochrany dobré pověsti právnické osoby je spojen s okamžikem vzniku právnické osoby a trvá po celou dobu její existence. Současně je třeba přihlížet k tomu, že dobrou pověst právnické osoby je nezbytné v konkrétním případě hodnotit podle jejího chování v obchodních vztazích, přičemž dobrá pověst je vytvářena na základě zkušeností, které s tímto subjektem mají její obchodní partneři, zákazníci, kteří s ní přicházejí do kontaktu.[2]

Za účelem naplnění podmínky (ne)přípustnosti zásahu do dobré pověsti právnické osoba je zapotřebí naplnit následující tři premisy: poškozená právnická osoba musí mít dobrou pověst, zásah musí být s to poškodit dobrou pověst a tento zásah musí být neoprávněný.

(Dobrá) pověst

V souladu s presumpcí poctivosti má právnická osoba dobrou pověst od svého vzniku, a to po celou dobu své existence, z čehož lze usuzovat, že obdobně je hodnocena i neoprávněnost zásahu do dobré pověsti právnické osoby.[3] Ve srovnání s dřívější právní úpravou, tj. zákonem č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění platném do 31. 12. 2013, již občanským zákoníkem bylo upuštěno od pojmosloví dobrá pověst, neboť tato vžitá terminologie způsobovala řadu interpretačních problémů s ohledem na možnost výkladu pojmu co to dobrá pověst vlastně je, a zda dobrou pověst může být vybavena kterákoliv právnická osoba ve vztahu k předmětu podnikání. Lze konstatovat, že dobrou pověstí je vybavena každá právnická entita, přičemž se jedná o nehmotnou hodnotu, jež ze své povahy nemůže být předmětem právních vztahů, je nezcizitelná a nelze s ní nikterak nakládat.[4]

V současném pojetí občanského zákoníku se práva na ochranu pověsti může domáhat každá právnická osoba, jež nevykonává žádnou zákonem nezákonnou činnost, neboť za takových podmínek právnická osoba nepoživá žádné právní ochrany, z čehož vyplývá, že nelze hovořit o její dobré pověsti[5], přesto i zde platí vyvratitelná domněnka poctivosti a dobré víry, jež zákon přiznává každému právnímu jednání, není-li proveden důkaz opaku; jinými slovy dle stávající právní úpravy postačí zásah do pověsti právnické osoby. Pro posouzení úrovně (dobré) pověsti právnické osoby je zapotřebí zhodnotit její chování a postavení ve společnosti a i to, jak je veřejností vnímána, tzn. v rámci obchodních vztahů, ať už půjde o obchodní partnery či její zákazníky, neboť jsou to právě oni, kteří s tímto subjektem vstupují do různých obchodních vztahů. Mezi hodnotícími vlastnostmi, jež odráží hodnocení široké veřejnosti, lze zahrnout solventnost, spolehlivost, či důvěryhodnost právnické osoby.[6]

Důkazní břemeno

Výše bylo uvedeno, že platí presumpce poctivosti, proto v případě soudního sporu, se uplatní obrácené důkazní břemeno, tj. strana žalovaná, aby původce tvrzení, bude zatížena důkazním břemenem a bude tak na ní prokázat pravdivost svých tvrzení,[7] avšak bude-li strana žalující požadovat i přiměřené zadostiučinění jako následek zásahu do její pověsti, bude to právě ona, kdo bude zatížena povinností tvrzení a důkazní ve vztahu k příčinné souvislosti,[8] a to s ohledem na skutečnost, že žalobce dovolávající se nemateriální újmy musí postavit najisto, že právě v důsledku onoho zásahu do jeho pověsti vznikla imateriální újma, byť se v uvedeném případě aplikuje i presumpce poctivosti žalobce, kde bude důkazním břemenem zatížena strana žalovaná.

(Ne)oprávněný zásah

Zásahem je myšleno jednání směřující k určité změně ve stávajícím stavu, čímž se má na mysli změna stávajícího stavu k horšímu, v důsledku čehož dochází ke zhoršení pověsti právnické osoby. Neoprávněným zásahem je takový, jenž je v rozporu s objektivním právem, tj. s právním řádem. Neoprávněným (protiprávním) zásahem do práva na ochranu dobré pověsti právnické osoby je zásadně každé nepravdivé tvrzení nebo obvinění, které zasahuje její dobrou pověst,[9] přičemž takový zásah je třeba považovat za neoprávněný tehdy, jestliže přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou měrou, kterou již v demokratické společnosti nelze tolerovat.[10]

Hovoříme-li v rovině právní o zásahu do pověsti právnické osoby, je tím myšlena intervence objektivně způsobitelná zasáhnout do této pověsti, tzn. že ne každý takový zásah je neoprávněný (protiprávní) a případně způsobitelný vzniku škodlivého následku (vzniku újmy); k tomu je zapotřebí uvést, že dnešní koncepce občanského zákoníku nevyžaduje vznik újmy, postačí, hrozí-li takový škodlivý následek. Zákonem jsou aprobované tzv. zákonné licence, jež nemají za následek zásah do pověsti, soukromí právnické osoby. Záměrem těchto výjimek je garantování základních práv jako jsou svoboda projevu, tisku, vědeckého bádání, které hrají též důležitou roli v demokratické společnosti, avšak za předpokladu, že takovým způsobem nedochází k ohrožení oprávněných zájmů právnické osoby. Vzhledem k tomu, že se jedná o takovou kategorii práv, která se v praxi dostávají do kolize s jinými zákonem chráněnými právy, bude zapotřebí posoudit individuální případ a poměřovat např. svobodu projevu.

Právo vyjadřovat své názory a svoboda projevu jsou omezeny právy jinými, ať již tato práva plynou jako ústavně zaručená z ústavního pořádku republiky či z jiných zábran daných zákonem chránících celospolečenské zájmy či hodnoty. Základní právo podle čl. 17 zákona č. [2/1993](#) Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "Listina"), je zásadně rovno základnímu právu podle čl. 10 Listiny, přičemž je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého případu zvažily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána

přednost před právem druhým.[11]

Z uvedeného vyplývá, že je nezbytné zhodnotit konkrétní případ, přesto platí, že samotné uveřejnění nepravdivého údaje, dotýkající se dobré pověsti právnické osoby, nemusí automaticky znamenat takovýto zásah. Takovýto zásah je dán pouze tehdy, jestliže přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou měrou, kterou již tolerovat nelze. Přitom je nutno respektovat zřejmá specifika periodického tisku, určeného pro informování nejširší veřejnosti, na rozdíl např. od publikací odborných (viz. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. 32 Odo 1159/2004). S uvedeným souvisí i fakt, že je třeba v případě hodnocení např. reportáže či novinového článku posoudit, zda se jedná o (ne)pravdivé tvrzení či hodnotový soud. Hodnotící soud je subjektivní postoj autora, který není ověřitelný, přesto i takovýto názor musí být založen na pravdivých podkladech, a proto nelze provést důkaz pravdy. Skutkové tvrzení je založeno na zjistitelné skutečnosti, a proto lze prokázat jeho pravdivost, přičemž pravdivá informace zpravidla nezasahuje do pověsti právnické osoby, za předpokladu, že není podána zkreslujícím způsobem a difamujícím způsobem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne). *O pravdivou informaci jde tehdy, pokud tento údaj není podán takovým způsobem, že by byl způsobilý zkreslit skutečnost, či není natolik intimní, že by odporoval právu na ochranu soukromí a lidské důstojnosti, tudíž pravdivá informace nezasahuje do práva na ochranu osobnosti. Za předpokladu, že autor vyjadřuje svůj subjektivní názor ve věci, pak se jedná o hodnotící soud, k němuž autor zaujímá nějaký postoj tak, že jej hodnotí z hlediska správnosti a přijatelnosti, a to vše na podkladě vlastních, tedy subjektivních, kritérií. Vzhledem k tomu, že se jedná o subjektivní názor autora, nelze ho jakkoliv dokazovat, avšak je nutné zkoumat, zda se jeho subjektivní názor zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho prezentace je přiměřená a zda zásah do osobních práv je nevyhnutelným průvodním jevem kritiky, tzn. zda primárním cílem není hanobení a zneuctění dané osoby.*[12] přesto i pravdivá informace může zasáhnout do pověsti právnické osoby, a to tehdy přesahuje-li míru věcné kritiky a vybočuje-li z obecně uznávaných pravidel slušnosti, proto je zapotřebí i konkrétní článek či reportáž posuzovat jako celek nikoliv jen dotčené pasáže; vytržením byť jedné věty z článku/reportáže může mít za následek zcela odlišný význam, než jaký byl zamýšlen původcem článku/reportáže. Články a různé reportáže musí být vyvážené a vycházet z pravdivých informací. Pro posouzení je zcela irelevantní, jakým způsobem je článek (příp. reportáž) koncipován, tzn. zda je podán kriticky či emocionálně. Postatou je, že autor nevybočí z mezí ústavně zaručené svobody projevu ani z obecně uznávaných pravidel slušnosti za splnění další premisy spočívající v pravdivosti tvrzení, pak v takovém případě nikterak nedochází do zásahu pověsti právnické osoby.

Česká republika jakožto demokratická společnost je založena na úctě k právům a svobodám, která ústavním zákonem č. [1/1993 Sb.](#), Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, přiznává všem bez rozdílu a jež se zaručila taktéž chránit. Ochrana pověsti právnické osoby je jedním z institutů, kterých se právnická osoba může domáhat, je-li zasahováno do jejích osobních práv. Nejčastěji dochází k neoprávněnému zásahu na základě (ne)pravdivého tvrzení, jež se dotýká pověsti právnické osoby, zpravidla v rámci uplatňování jiného práva, typicky svobody projevu, s nímž může souviset i zájem na informovanosti veřejnosti. V dnešní době hrají bezesporu jednu z nejvýznamnějších rolí tisk, média, ať už jde o sociální sítě nebo televizní kanály, přičemž si kladou za cíl otevřít celospolečenské diskuze pro svobodné vytváření názorů a přispívat k všestrannému vědomí obyvatel, přesto všeobecně platí, že má-li být svoboda projevu omezena na základě rozhodnutí soudu, musí být před soudem prokázáno, že nešlo o tzv. "fair" kritiku a jednalo se o nepravdivá tvrzení, jež mají za následek zásah do pověsti právnické osoby, jež demokratická společnost již nemůže tolerovat a jsou tedy nepřijatelná.

Na závěr je třeba uvést, že existuje celá řada právních předpisů poskytujících ochranu pověsti právnické osoby vedle občanského zákoníku, jež jsou speciální právní úpravou k občanskému zákoníku a jejichž aplikace se bude odvíjet od konkrétního případu.

Mgr. Anna Dufková

asistentka soudce Městského soudu v Praze

[1] § 20 zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[2] rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006.

[3] rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010.

[4] Hendrych D. a kol., Právníký slovník [online]. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. Dostupné přes databázi Beck-online.

[5] k tomu srov. § 6 a § 145 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[6] Dle rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006, dobrou pověst právnické osoby je nezbytné v konkrétním případě hodnotit podle jejího chování v obchodních vztazích. Pokud tento subjekt neplní své závazky řádně a včas, popř. pouze výjimečně dostojí svým povinnostem včas, nelze dopsět k závěru, že jde o právnickou osobu – podnikatele, která by požívala dobré pověsti. Z uvedeného je patrné, že dobrá pověst konkrétní právnické osoby je především vytvářena na základě zkušeností, které s tímto subjektem mají její obchodní partneři, zákazníci či jiné subjekty, kteří s ní přichází do kontaktu.

[7] usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 5. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4788/2014, dále rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006.

[8] k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 6. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 149/2010.

[9] rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 9. 2002, sp. zn. 28 Cdo 1375/2002.

[10] rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. 2. 2006, sp. zn. 32 Odo 1159/2004.

[11] nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. 2. 2000, sp. zn. I. ÚS 156/99.

[12] rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 30 Cdo 608/2007.